

Moet de patiënt niet centraal staan (maar...)

De overheid wil dat de patiënt zelf de regie neemt over zijn aandoening, dat hij aan zelf-management of zelfzorg doet. Zorgverleners werken niet langer aanbodgestuurd maar vraaggestuurd, soms ook patiënt initiated care. Zij bieden ketenzorg en stellen nu echt de patiënt centraal (refererend aan het artikel 'De Patiënt staat nu echt centraal' in Medisch Contact over de Handreiking Verantwoordelijkheidsverdeling bij Samenwerking in de Zorg¹). Patiënten tenslotte willen serieus genomen worden en mee denken en beslissen.

De grote lijnen van het ideaalplaatje zijn dus helder en eenduidig. Of toch niet? Individuele verhalen en onderzoeken geven andere, vaak minder positieve signalen. In de praktijk zijn er nogal wat obstakels te overwinnen voor het doel bereikt kan worden. Allereerst is een cultuuromslag nodig, bij overheid, zorgverleners en bij patiënten. De volgende citaten maken dit duidelijk:

"Partijen (zorgverleners en instellingen) die afspraken maken om zorg rondom een patiënt gezamenlijk te organiseren en uit te voeren, noemen we een zorgketen. Het is aan de zorgverlener en/of instelling om het initiatief te nemen om een zorgketen in te richten. Voor de huisarts ligt het initiatief bij het oprichten van een zorgketen bij die zorg waar de huisarts al de regisseur van is." (Adviesgroep Ketenzorg)

"In het geval van samenwerking behoren de betrokken zorgverleners af te stemmen welke informatie de patiënt behoeft..."(p13 van de Handreiking Verantwoordelijkheidsverdeling)

De chronische patiënt is blijkbaar dus niet de regisseur, maar een (hoofdrol)speler op het toneel. Althans volgens dit soort (beleids)stukken. Deze opvatting stimuleert noch patient empowerment noch constructieve samenwerking met die patiënt. En de patiënt zelf, wat wil en kan hij bijdragen? In de eerste fase van een chronische aandoening is de patiënt vaak kwetsbaar, onzeker, emotioneel en dus niet in staat tot het maken van weloverwogen keuzes op grond van gedegen informatie. Hiervoor is hij afhankelijk van de medisch professionals. Met vallen en opstaan zal hij zich ontwikkelen tot iemand die weet wat hij wil en kan vragen en inbrengen, tot expert van zijn chronische aandoening en zijn leven daarmee. Voor dit groeiproces van patient empowerment zou het goed zijn als van meet af aan alle betrokkenen zich verantwoordelijk voelen. Medisch professional en patiënt zouden zich vanaf het begin zo actief mogelijk hiervoor moeten inzetten.

Patiënt en professional doen er goed aan zich te realiseren dat beiden expert zijn of althans moeten worden. De medisch professional expert op het gebied van de ziekte, de patiënt van zichzelf, van de zieke. Beide experts hebben elkaar nodig om ziekte en zieke te behandelen en te verzorgen. Als de een niet mee werkt, staat de ander machteloos. Samenwerken is de enige manier om optimale zorg te bereiken.

Er zijn ook andere signalen, zoals blijkt uit bijvoorbeeld het project Verbindend Vernieuwen van de NPCF, KNMG en V&VN gezamenlijk. Dit project legt net als Beter in Gesprek de nadruk op samenwerking en communicatie tussen patiënten en hun zorgverleners en de eigen inbreng van patiënten. En ook de campagne voor menslievende zorg 2009-2014 "Lief ziekenhuis" draag ik een warm hart toe! Dit soort projecten draagt er toe bij dat we patiënt en professional vooral weer als mens gaan zien en benaderen. Maar de echte cultuurverandering moet nog komen: **het besef dat beide partijen experts zijn met een wederzijdse afhankelijkheid!**

¹ <http://medischcontact.artsennet.nl/blad/Tijdschriftartikel/De-patient-staat-nu-echt-centraal.htm>